СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 92. Джерзі Сиѓі, Н. Дж., вівторок, 21-го квітня 1936. — VOL. XLIV. No. 92. Jersey City, N. J., Tuesday, April 21, 1936. THREE CENTS

СЕНАТОР ВІДКЛИКУЄТЬСЯ ДО МОЛОДІ ВИБРАТИ РУЗВЕЛТА

ВАШИНГТОН. — Сенатор Норис, відомий ліберал у сенаті, видав публичну заяву за новий вибір Рузвелта президентом Злучених Держав.

У своїй заяві сенатор взиває передовсім молодих людей, котрих виборчу силу він обчисляє на 5 до 9 міліонів голосів, вибрати президентом Рузвелта, котрого Норис називає ідеальним лідером.

ҐУБЕРНАТОР ЗАКРИВАЄ СТЕЙТ ДЛЯ „ЧУЖИХ" РОБІТНИКІВ.

ДЕНВЕР (Колорадо). — Ґубернатор цього стейту, Джансон, видав приказ не пускати до стейту безробітних та „чужих" робітників.

Щоб виконати цей приказ, він завів щось у роді воєнного стану. На всіх дороґах, що ведуть у стейт, він установив національну ґвардію, щоб не пускала в стейт безробітних і чужинців, себто ненатуралізованих ґорожан.

Ґубернатор зорґанізував для своєї кампанії уже багато великих підприємств.

Подібну акцію перевів іще цієї зими стейт Каліфорнія, що в лютім закрив свої границі для чужих безробітних.

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК КОРАБЕЛЬНИХ ВАНТАЖНИКІВ.

САН ФРАНСІСКО. — Страйк корабельних вантажників, що почався минулого тижня, поширюється. Через страйк 17 кораблів, що заїхали до порту, не можуть виладувати свого вантажу.

Власники пробували вже ґодитися з юнією, але переговори розбились.

ҐУБЕРНАТОР ЗА ЗАКОН ПРО СУСПІЛЬНЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ.

НЮ ЙОРК. — Леман, ґубернатор нюйорського стейту, демократ, виступив з радіовою промовою, в котрій домагався від републиканської більшости в стейтовій леґіслятурі ухвалення закона про суспільне обезпечення.

ЗНОВ ПОВІТРЯНА КАТАСТРОФА.

ДЖАНСТАВН (Па). — У горах Алеґені, яких 12 миль відсіля на схід, упав з повітря приватний літак Фредерика Гарвія, одного із співвласників великого ресторантного ланцюха, що летів з Ню Йорку до Канзас Сиѓі.

У катастрофі згинув Гарві і його жінка.

Свідки кажуть, що літак вибух у повітрю.

ВІДГУК СПРАВИ ГАВПТМАНА.

БРУКЛИН (Ню Йорк). — Пол Вендел, усунений з адвокатської палати адвокат, що відбуває тепер вязничну кару в стейтовій тюрмі в Трентоні, Ню Джерзі, показав тут нюйорському прокураторові дім, у котрім, як він каже, його держали бранцем і заставили признатись до участи у викраденню й убивстві дитини Линдберґа.

Поліція арештувала й узяла на допит 6 людей, що жили в тому домі.

БОЖЕВІЛЬНИЙ ПАЛІЙ ПІДПАЛИВ 5 ДОМІВ.

НЮ ЙОРК. — У дільниці Бронкс за одну ніч підпалено 5 домів. Пожар вигнав з мешкань 20 родин. 7 осіб вийшли з пригоди з поважними попеченями.

Супроти цього, що в кождім випадку вогонь підложено в той самий спосіб, поліція догадується, що тут мається до діла з божевільним палієм.

РАТУНКОВІ ЗАХОДИ В КОПАЛЬНІ ЗОЛОТА.

МУС РИВЕР (Нова Шотляндія). — Ратунковому відділові, що пробує вратувати трох людей, присипаних обвалом землі в копальні золота, вдалося впустити до копальні руру, котрою дають приваленим повітря і поживу.

Привалені подали рурою вістку, що один з них уже помер.

ВИБУХ КІТЛА ПІД РЕСТОРАНОМ.

НЮ ЙОРК. — У суботу вночі вибух котел у пивниці під кафетерією Ректор під ч. 1627 Бродвей. У кафетерії було тоді коло 200 гостей. 50 з них вибух викинув угору. 7 треба було відставити до шпиталю.

ҐАЗЕТИ НЕВДОВОЛЕНІ З СЕНАТСЬКОГО РОЗСЛІДУ.

ВАШИНҐТОН. — Американське Товариство Ґазетних Редакторів видало публичну заяву проти конфіскати конґресом телеґрам ґазетних власників до редакторів як проти нарушення конституційних прав.

КОНҐРЕСМЕН АРЕШТОВАНИЙ ЗА СКОРУ ЇЗДУ ПО ПЯНОМУ.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Зьончек, демократ зі стейту Вашинґтон, вибрався на їзду столицею Злучених Держав у своїм авті та їхав так скоро, що поліція його арештувала. На поліційній стації поліцай запевняв суддю, що Зьончек їхав зі скорістю 70 миль на годину та був пяний і суддя засудив його на 15 долярів кари.

ЩЕ ОДИН БАНДИТСЬКИЙ АРСЕНАЛ.

При арештуванню шайки 4 бандитів у дільниці Квінс у Ню Йорку поліція відкрила в дому справжній арсенал зброї, зложений з машинового кріса, 8 револьверів та 500 ладунків амуніції.

РУМУНСЬКІ ВІДНОСИНИ.

Бесарабська преса пише, що в Четатя Альба та в інших місцевостях Бесарабії, де тепер голод, скарбові власти не хочуть злагіднити податкового натиску. Дійшло до того, що підмоги, які в цілій Румунії збирають для голодуючих у тих місцевостях, ідуть у більшості на заплачення залеглих податків. А люди гинуть з голоду. Бесарабські часописи сильно протестують проти таких румунських „порядків".

АРЕШТУВАЛИ ЛЬВІВСЬКОГО КУПЦЯ ТА ЗАЛІЗНИЧНИКА.

До львівського купця Сіма Банка прийшов з загораници транспорт кримських шкірок, ваги 110 кг. Банк, не хотячи платити мита, посилки не приняв і відіслав її надавцеві. Заки посилку дійсно вислано з двірця, лежала вона в залізничім магазині. Вміжчасі Сім Банк зробив подібну посилку, в якій вмістив 110 кг. крілячих шкірок і в порозумінні з залізничником Андрієм Цебулею вміщено її в тім же магазині в тій цілі, щоб її змінити за посилку з кримськими шкірками. Цю махінацію своєчасно завважили й Банка та Цебулю арештували.

СПІЛЬНЕ САМОВБИВСТВО.

В одному з великих ставів в околиці французької місцевости Валь-д'Ажаль знайшли цими днями два трупи, що були повязані разом ременем. Трупи вже розкладалися. В кишені убрання одного з них знайшли листа, з якого виявилося, що мужчина називається Рішардот, мав 20 літ, та що він втопився разом зі своєю любкою, 30-літньою жінкою, яка була матірю 7 дітей. Дальше слідство устійнило, що дня 16 січня ц. р. вона вийшла зі свого дому і більше не вернулась. Рішардот не написав, чому вони відбирають собі життя.

НАФТОВИЙ РУРОТЯҐ З ҐЕНУЇ ДО МІЛЯНА.

Ґрупа італійських промисловців зложила італійському урядові свій проект вибудови великого нафтового руротяґу з порту Ґенуї до Міляна. В Міляні має бути вибудована велика рафінерія нафти, яка перетворюватиме зовсім усе річне запотребування нафти Італії, цебто коло 2 міліони тон. Ґазові продукти, добуті при рафінерії нафти, використає мілянська ґазівня.

ЗВИРОДНІЛА МАТИ.

У Ланцуті арештували якусь Марію Чубу, котра призналася до того, що вдушила своїх троє дітей зараз по їх народженні. Вона насипала немовлявам піску до уст. Звироднілу матір відставили до суду в Ряшеві.

РОЗКИНУВ ГРОШІ ТА ВИКИНУВ ДИТИНУ І ЖІНКУ НА ВУЛИЦЮ.

З міста Вальпарайсо, Чіле, доносять про таку несамовиту історію. Якийсь Дж. Филипс, німець з походження, вийшов на балькон готелю і почав звідти виголошувати бесіду. На це зібралася товпа під ґотелем і Филипс почав розкидати між товпу гроші. Як викинув на вулицю пять тисяч пезів ($250), схопив свою жінку, що мешкала з ним у готелі, на силу притягнув її до бальконy і викинув її на вулицю. Далі знов увійшов до покою, схопив свою донечку і теж кинув на вулицю на голови товпи. Зібрані під бальконом дівчинку перехопили і вона не впала на вулицю та не була дуже поранена. Зате мати погибла на місці. Доконавши свого огидного вчинку, Филипс сам кинувся з балькону на вулицю і важко поранився. Його занесли до шпиталю, де він за дві години помер.

МЕНОНІТИ ХОТЯТЬ ВЕРНУТИСЬ ДО КАНАДИ.

Перед десятьма роками певна скількість канадійських менонітів виємандрувала з західньої Канади до Мексика і там осіла. Тепер ті самі меноніти в числі вісім тисяч фармерських родин поробили заходи, щоб назад вернутись до Канади. Канаду вони залишили через те, що тамошній уряд не дав менонітам своєї згоди на відкриття німецьких шкіл у менонітських кольоніях.

З Квебеку доносять, що на днях до уряду провінції Квебеку зголосилась депутація менонітів з Мексика, які хотять осісти у провінції Квебек. Депутація просила, щоб квебекський уряд згодився на науку менонітських дітей у публичних школах по німецьки. Делеґація ствердила, що вони рільники, які мало вживають машинерії, а рільничу працю виконують здебільша руками. Казали, що квебекський уряд при поселенню менонітів не буде мати багато клопотів і грошевих видатків. Одно, чого їм буде треба, це дороги в тих околицях, де вони поселились би.

Покищо квебетський уряд не дав делеґації ніякої відповіди. Відповідь дістануть аж після того, як кабінет мінісrрів цю справу розважить. Делеґація постановила залишитись у Квебеку до вирішення справи провінціяльним урядом.

ЛІЦИТАЦІЯ БІБЛІОТЕКИ БАРТУ.

В Парижі відбулася ліцитація бібліотеки міністра Барту, що згинув підчас марсильського замаху на югославського короля Олександра. Ліцитація тревала три дні. Бібліотеку продали за 6,360,000 франків. В бібліотеці Барту було дуже багато рідких тепер книжок. Було там м. ін. 27 ненадрукованих досі поезій Анатоля Франса, люксусове видання Макіявелівського „Князя", з особистою дедикацією Мусолінія для міністра Барту та багато інших дуже цінних стародруків і мануcкриптів.

ДЕРЖАВНА ПОЛІЦІЯ СТЕРЕЖЕ ПУБЛИЧНИХ КУХОНЬ.

Комісія, яка зарядже публичною допомогою для самітних безробітних у Вінніпеґу, звернулася до домініяльного уряду по поміч державної поліції в справі береження публичних їдалень, у яких допомогова комісія кормить самітних безробітних.

Допомогова комісія у своїм звіті подала, що безробітні навмисно нищать меблі їдалень, бють вікна, нищать стіни і брутально поводяться з тими, що їх обслугують. Крім того безробітні, попоївши в публичних їдальнях, уладжують свої мітинґи та орґанізують страйки, тощо. Щоби припинити зловживання безробітних на публичній допомозі, показалася потреба вислати до публичних їдалень державних поліцаїв.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ВИСТУПИ В ЧЕРНІВЦЯХ.

У чернівецькому університеті були цими днями протижидівські виступи. Їх причиною було те, що один жидівський студент побив по лиці професора Нікулеску, відомого зі своїх антисемітських переконань. Обурені студенти кинулися на того студента-жида та сильно його побили, як теж побили при тій нагоді багатьох жидівських студентів. З університетського будинку перенеслися протижидівські демонстрації на вулицю й тревали кілька годин. Поліція арештувала багато осіб жидів та румунів.

ПЕС УРАТУВАВ РОДИНУ ВІД СМЕРТИ В ОГНІ.

Якийсь Ганраган привіз на літаку з Ред Лейк до Вінніпеґу свого песика, щоб тут його лікувати від попарення. Той песик вратував Ганрагана і його рідню від смерти в горіючім домі. А було це так. В ночі, коли всі спали, песик скочив на ліжко Ганрагана та почав скавуліти і лизати свого пана. Ганраган скинув з просоння пса з ліжка на підлогу. Колиж пес знов скочив на ліжко і почав скавуліти, Ганраган зіскочив з ліжка і завважав, що його дім в огні. Він скоро побудив сплячих людей у тім домі. Всі в нічнім одінню повискакували на двір і в той спосіб вратувалися від певної загибелі.

ЗНАЧІННЯ МОРКВИ І ПОМІДОРІВ.

Морква і помідори скріплюють зір так, що людина може бачити краще в ночи. До такого висновку прийшов д-р Марстон Т. Буджерт, професор органічної хемії в колюмбійському університеті. Він каже, що в моркві та помідорах знаходиться багато вітаміну А, що допомагає людині бачити в темноті.

ФАЛЬШІВНИК МОНЕТ.

У Лодзі арештували цими днями Юзефа Богачевського, ендека, як пишуть польські часописи, що мав при собі велику скількість фальшивого більону. Слідство виявило, що Богачевський уже віддавна пускав в обіг фальшиві монети. Він походить з Коніна.

„РІДНА ШКОЛА" ПРО ЖАХЛИВИЙ СТАН НАШОГО ШКІЛЬНИЦТВА

ЛЬВІВ. — Головна Управа „Рідної Школи" видала до українського громадянства нову відозву, в якій сказано, що ми є одинокий нарід на світі, що зі своїм шкільництвом не то не йде вперед, але, без огляду на зріст населення, постійно зменшує свій стан посідання на полі українського національного шкільництва на українських землях під Польщею. Крім того поверх пів міліона українських дітей не має змоги ходити взагалі до школи. Супроти цього спадають на „Рідну Школу" спеціяльні обовязки ратунку української молоді. Щоб не то поширити діяльність цеї інституції, але тільки її вдержати, потрібно на цей рік 1,100,000 злотих.

ШЕВЧЕНКО В УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ ПІД ПОЛЬЩЕЮ.

ЛЬВІВ. — В єдиній львівській міській школі з українською мовою навчання відбувся поранок в память 75-літніх роковин смерти Тараса Шевченка. Свято це описує „Діло". І подає, що на сцені був бюст Шевченка, і то прикрашений, але ніде не видно було жовто-блакитної ленти. Були співи і деклямації. Але всі тексти були так штучно дібрані, що ніде не почулося слова „Україна". Була і промова учня, основно попередньо перевірена вчителями. В тій промові чути було, що Шевченко навчає любити — тата, маму, всіх людей. Тільки про любов до України — ні слова. Шевченко, говорив хлопчина, казав учитися. Але нічого про те, щоб „свого не цуратись", щоб учитися про свій рідний край. Так, якби в заповітах і писаннях Шевченка не було ні словечка про цей „рідний край".

До цього „свята" треба додати, що дітям нічого не сказано, що це буде свято Шевченка. Не сказано їм прийти в святочнім одягу. Терціяни (поляки) остентаційно всюди викрикували по польськи. І до тих звичайних слуг — поляків, ніби в тій українській школі, як директор так і вчителі й ученики говорили тільки — по польськи. А між 600 школярами нема ні одної польської дитини! Всього цього вимагає польська шкільна влада, яка вважає школу як засіб для виховання молоді в польськім дусі. Якщо де і допускається українську мову в школі, то тільки свідомо на те, щоб ще і при помочі української мови защіплювати державний патріотизм.

Так виглядає польська політика в теперішніх „угодових" часах!

ВЖЕ Й ГОГОЛЯ КОНФІСКУЮТЬ.

КОЛОМИЯ (Галичина).—Підчас ревізії в мешканні С. Кузьми забрано повість „Тарас Бульба" в українському перекладі. Коломийський польський прокуратор рішив сконфіскувати цю книжку, добачуючи в ній зневагу польського народу й підбурювання проти Польщі.

ЗВАЛЮЮТЬ ВСЕ НА „ВИВРОТОВЕ ЕЛЄМЕНТИ".

ВАРШАВА (Польща). — Крівaві розрухи в Кракові, а тепер у Львові довели до великого напруження в польськім уряді. З цього приводу перервано поїздку польського премієра до Будапешту. Урядові комунікати далі не вияснюють крівавої демонстрації у Львові. Кажуть тільки, що їх спричинили комуністи й інші „вивротове елєменти". З кожним комунікатом збільшується число львівських жертв. Зпочатку подано, що були вбиті дві особи, потім збільшилося число до трох, а тепер уже до сімох. Заграничні кореспонденти подали відразу, що вбито у Львові 16 осіб.

АРАБИ ДАЛІ ПРОТИ ЖИДІВ.

ТЕЛЬ АВІВ (Палестина). — Протижидівський рух серед арабів далі змагається. У відплату за вбиття двох арабів прийшло до нових протижидівських ексцесів на передмістю Яфи, замешкалім самими жидами. Підчас арабської протижидівської демонстрації згинули 9 жидів і 2 араби, а 50 осіб тяжко побито.

ІТАЛІЙЦІ ДАЛІ ПОСУВАЮТЬСЯ.

АДІС АБАБА (Етіопія). — Мешканці міста присягли боронити його до останньої каплі крови. Етіопський цісар візвав усе населення до боротьби з італійцями. Та все те не помагає проти тенків, літаків і трійливих ґазів, при помочі яких італійська армія постійно посувається вперед. Надіються, що за кілька днів столиця Етіопії буде вже в італійських руках.

СОВЄТИ ПОКИЩО ЩЕ „БУРЖУАЗНІ".

МОСКВА (Росія).—Совєтська преса дораджує комуністам бути терпеливими, бо ґоді так скоро перемінити Совєти в комуністичну державу. Тому саме Совєти мають ще покищо буржуазний характер. Але це переходова стадія. По ній буде знесена вся клясова нерівність і все буде так, як заповідає Сталін.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКИЙ ПОРЯДОК

Від якогось часу попадають у ґазетних статтях і книжках про европейські відносини вискази, що, мовляв, нова польська держава за час свого існування вспіла вже сконсолідуватися й зміцніти, що під твердою рукою напів мілітаристичної диктатури вона перемінилася на справді велику й могутню державу.

За останній місяць сталися події, що ці балачки про польську великодержавну потугу розбивають у пух.

Дня 23-го березня вибухли поважні заворушення у Кракові. Навіть комунікат, котрого обовязком зменшувати такі випадки, подав був, що в тих заворушеннях згинули 6 осіб та ранено 22. Заворушення вибухли на тлі загального страйку. Уряд пробував здержати цей страйк, але цими заходами спровокував протестаційне віче, на котре зібралися 10,000 учасників. По розвязанню віча вічевики не послухали приказу поліції, але створили вуличну демонстрацію. Поліція пробувала похід розігнати. Прийшло до бійки. Демонстранти уставили на вулицях барикади. Поліцію обкидано кусками бруку. Поліція вжила білої і пальної зброї. Битва тревала чотири години.

Очевидно, польський уряд пустив у рух усі засоби, що йому стоять до розпорядимости, щоби затерти за границею погане враження, яке цей випадок мусів викликати, а викликати він міг тільки враження, що Польща поверховно велика держава, але внутрішньо слаба. Та заки ще забулася краківська афера, вже по цілому світу загуло від донесень про поважні заворушення у Львові. Справа почалася теж з нібито маловажної дрібниці. Соціялістична партія й робітничі юнії хотіли влаштувати ґарний похорон безробітному, що згинув підчас бійки робітників з поліцією. Демонстранти не хотіли ховати тіла там, де їм казала поліція. Поліція пробувала здержати похоронний похід. Почала вживати сили. Вбила жінку. Учасники похорону кинулися ставити барикади. Пішла справжня барикадова битва, що нагадує сцени з великої французької чи російської революції. Кажуть, що зпід барикад добуто двацять трупів. Уряд каже, що вбито три особи. Для світа це не важно, чи згинули три особи, чи 20. Питання не в цьому, а в тому, що варта в світі потуга, що має трицять з верхом мілінів душ населення, котре так ненавидить уряд, що з найменшої причини поривається на революційну боротьбу з представниками влади.

Якби це був тільки один факт, то виглядалоб на випадок. Коли їх є більше, то вони свідчать лише про одно: що Польща це велика держава на глиняних ногах.

Е. Онацький (Рим). (4)

УКРАЇНА І СХІДНІ ГРАНИЦІ ЕВРОПИ

(Переклад інавґураційної промови, виголошеної 3-го квітня 1936 р. при відкритті курсів українознавства в Східньому Королівському Інституті в Неаполі).

Українське мистецтво пробувало розвиватися і тоді, як на зміну багатого барока прийшло елеґантне рококо. Церква св. Андрія в Києві, вибудувана італійцем Растрелі, та церква св. Петра і Павла в Межигірі, вибудувана на кошт кошового Кальнишевського, можуть служити чудовими зразками українських будівель в стилю **рококо**. В перших двох переважають риси, характеристичні для західньо-европейського рококо, в другій — відчувається далеко сильніше пристосування універсального стилю до місцевих національних форм.

І навіть штучний стиль, як „імперський" ("empire"), що панував в будинках української аристократії XVIII ст., знайшов зрозуміння й пристосування в артистичній душі українського народу. Урочисті портики з трьохкутними архитравами, що спираються на солідні камяні чи муровані колюмни, були перенесені, зі зміною у відповідних пропорціях, в скромні деревляні будинки, де вони зробилися типовими українськими „ґанками", прегарними зі своїми деревляними стовпцями й малим трикутним піддашком. Нічого подібного в Росії! Московський нарід залишався завжди байдужим до аристократичних і інтелектуальних мод своєї аристократії і, замкнутий в традиціоналізм своїх сіл, відносився з недовірям до смаку міста, що було московським тільки з імени, а насправді представляло — з національної точки погляду — справжню мішанину нестравних елементів, принесених хто зна звідки. Вистарчало, щоби революція зняла цю горішню штучну плівку культури, і перед очима світу зявилося непідмальоване обличчя справжньої Азії. Спенґлер мав рацію, коли писав у своїх „Вирішальних роках": „Перемога большевизму має своє історичне значіння, цілком відмінне від значіння соціял-політичного чи теоретично-господарського. Азія відбирає назад Росію від Европи, до якої її був причепив Петро I."... і українці — додамо ми.

Торкнувшись питання большевизму, ми не можемо не спинитися над підкресленням величезної ріжниці, що її виказали український і московський селянин у відношенню до теорії й практики московського **комунізму**. Бо і ця ріжниця знаходить своє глибоке коріння в ріжній ментальности, — европейській першого, азіятській — другого.

Український селянин — і саме в цьому виявляється його головна духова відмінність від московського селянина — надає величезного значіння вартости особи, її індивідуальним зусиллям, її творчій ініціятиві; він воліє жити десь подалі від інших і радо будує хату поза селом, бодай на самому полі. Тому ми бачимо в Україні стільки „хуторів" (які відповідають більш-менш італійським „факторіям", північно-американським „фармам", еспанським „фаціендам"), вибудованих у степу й оточених вишневими садками, оспіваними українськими поетами, починаючи з великого Шевченка і кінчаючи... на комуністі Хвильовому, який писав у своїх „Етюдах": „Я, знаєте, належу до того мистецького напрямку, який сьогодні не в моді... Я, пробачте за вольтеріянство, — я... романтик... Я до безумства люблю небо, траву, зорі, задумливі вечорі, ніжні осінні ранки, коли десь летять огненнопері слукви, все те, чим пахне сумовитий край нашого строкатого життя... І ще люблю я до безумства наші українські степи, де промчалась синя буря громадянської баталії, люблю вишневі садки („садок вишневий коло хати")".

Ці слова Хвильового, одного з найбільших талантів української совєтської літератури, що зустрів большевицьку революцію ентузіязмом і скінчив самогубством, перейшовши в міжчасі характеристичну крізу, що знайшла свій вираз у гаслі, киненім українській молоді: „Геть від московської літератури, студіюйте літератури західньо-европейські" — ці слова відкривають нам безодню, що ділить український нарід від народу московського. Московські селяни не знали хуторів, вони не знали насолод, що можуть дати „вишневі садки", вони жили по селах, вузьких і брудних, і час від часу ділилися між собою цілою сільською землею, нищачи в той спосіб принцип приватної власности, дорогий українському селянинові, як і всякому іншому европейському селянинові. „Справжній москаль, — каже Спенґлер у вище цитованій книзі, — залишився **номадом** в своїх найінтимніших почуваннях, таксамо як північний китаєць, манджурець або туркмен. Батьківщиною йому служить не рідне село, але безконечна рівнина. Душа цього необмеженого краєвиду штовхає його блукати вічно без ціли".

Що таким людям любов до власного шматка землі, до власного „хутора", до маленького „вишневого садочка"? Український селянин замісць того звик від самих початків своєї історії — любити свою землю і боронити її мечем і рушницею від хижих номадів. Ціла його історія, як ми це ледви закреслили, була повна боротьби з номадами, — проти татар, проти Азії, що наступає. Спогади про кров, пролиту пращурами, про небезпеки, що вони зустрічали в культивуванні цеї багатої української землі, виховали на протязі століть в українському селянинові дуже сильне почуття приватної власности. До тогож ще й другий важний фактор, цілковито незнаний москалям, відіграв свою ролю в розвитку цього почуття в українців, — а саме вплив римського права, відбитого в так званих муніципальних правах, що були приняті на Україні, починаючи від XIII ст. і протрималися до XVIII ст.

Оця психольоґічно-соціяльна ріжниця була одною з причин, чому комунізм прищепився і поширився з такою легкістю в Росії, тоді, як в Україні зустрів завзятий спротив. Протиставляючись зі зброєю в руках московському комунізмові, український нарід боронив не тільки свою національну незалежність, але й свою західньо-европейську психіку, свою европейську цивілізацію. Залишений Европою на власні сили, як і в часах татарської навали, він був знову принесений в жертву, бо Европа, втомлена великою европейською війною, знесилена ріжними своїми економічними і духовими крізами, не хотіла бачити, ані розуміти. Але були люди, що розуміли.

6 вересня 1919 року в маленькій і бідній кімнатці одного, ледви народженого щоденника, великий італієць зі світлим розумом і високими ідеалами так коментував події московсько-української війни, захоплюючись европейським духом українського народу:

„Ніколи ще нарід не боровся з більшою вірою в свою свободу; ніколи ще нарід не боронив свого права на життя і незалежність в трудніших умовинах. Загрожений польською й румунською зажерливістю, цькований єдинонеділимцями, без зброї, без засобів, самітний, під недовірливими або байдужими поглядами цілої Европи, український нарід звільняє свою територію від большевицької чуми і здобуває назад свою столицю. Вільні народи є зворушені видовищем такої величі, навіть якщо їх уряди не хотять того бачити. Українці боронять не тільки самих себе, але й Европу".

І на цих словах з „Пополо д'Італія" дійсно рідкої проникливости, що з такою ясністю визначають історичну функцію України супроти Европи й Азії, ми можемо закінчити цей наш виклад. (Кінець).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

СЛАБІСТЬ І СИЛА.

Відомий віденський лікар д-р Адольф Льоренц видав у 80-тім році життя свій життепис.

У тім життеписі між іншим оповідає він, що рішило його долю, а саме, що заставило його не займатись ніколи лікарськими операціями, а пробувати лікувати недуги й тілесні хиби без ножа.

Лікарі-оператори просто жили в карболю. Вони купалися в ньому, віддихали карболем, мили руки в ньому, жили вічно в повітрю, пересиченім розприсканим карболем. Просто, до всього вживали карболю, крім пиття.

Д-р Льоренц пробував робити те саме, але карболь викликав у ньому відразу. Його млоїло від карболю. Як він уже привик до запаху карболю, то карболь почав викликати на його руках якусь шкірну недугу, котра остаточно переконала його, що він оператором ніколи не буде. Отже він почав тоді пробувати лікувати preріжні недуги без ножа і, як відомо, став у цілому світі звісним якраз з такого лікування.

Так його слабість стала його силою.

ГРОШІ И ЖИТТЯ.

Д-р Льоренц оповідає, як він легко заробляв великі гроші. Раз, наприклад, дістає телеґраму від американського міліонера Астора, щоби приїхав до Америки лікувати його. Льоренц не хотів їхати й відтелеґрафував, що він поїхав би тільки за величезну суму. Астор зараз відтелеґрафував, що він годиться цю суму заплатити.

Потім Льоренц каже, що він заробляв величезні гроші, але через свою працю не мав ніколи часу з них користати.

Цікаво, як дивиться він на своє життя? Чи змарнував він його, чи добре зужив?

Одному бідному студентові дали лекцію з гарним зарібком. Він учив добре, але почав запиватися. Звертають йому професори увагу, щоб він перестав пити. Далі стали грозити, що як він не перестане запиватись, то стратить лекцію. Студент навіть не обіцював перестати пити: „Ви думаєте, що я взяв лекцію, щоб жити; а я не бачу, пощо мені жити, як не можу пити".

ХТО ВИНЕН?

Комітет „Краєвої Федерації Денних Дидячих Садків" подав цікавий рапорт про питання виховання дітей.

У рапорті говориться, що коли поведінка дитини справляє ріжні труднощі в школі або товаристві, то по розсліді справи дуже часто показується, що труднощі не в дитині, а в родичах.

Нічого тут нового: вже давно анґлійський виховник А. С. Нілс, пишучи книжку про діти, що справляють труднощі, прийшов до переконання, що він повинен властиво писати книжку про родичів, що справляють труднощі.

ТИПИ ДІТЕЙ І ТИПИ ЛЮДЕЙ.

Цей рапорт каже, що вже серед немовлят слідно три типи дітей. Тонкі діти звичайно проявляють признаки характеру, що їх відріжняють різко від признак дітей товстих або присадкуватих. З тонких дітей виростають люди, що вважають себе осередком усього світа; що відкликуються скорше на внутрішні товчки, ніж на зовнішні; що воліють думати, ніж робити.

Добре збудовані, атлетичні діти є товариські й не можуть носити в собі довго напружених почувань. Пустуни це звичайно такі діти.

Товсті грубаси тяжкі, повільні, не запалюються до нічого глибоко ні на довгий час.

З тих трох типів дітей виростають три типи дозрілих людей: з худих — напружені, нервові типи; з другого типу дітей — пересічні горожани, а з третього типу — преспокійні люди.

МУЗИКА И ВИХОВАННЯ.

На зборах Нюйорської Федерації Музичних Клюбів виступав представник Союзу Вчителів Музики з відчитом про потребу науки музики.

Говорив, що в публичних школах повинні вчити музики таксамо, як учать рахунків. Теперішньому вишколові в музиці він закидує те, що тепер музики вчать як прикраси до правильної науки, а не частини правильної науки.

Цікаво, що осягнеться такою наукою. Хіба те, що скінчені ученики будуть знати про музику стільки, скільки скінчені ученики знають нині про рахунки.

ЯК СТАТИ ПОПУЛЯРНИМ МУЗИКОМ.

На це питання відповідає Ервин Берлин: Найпростіша дорога до популярности в музиці — дати людям нагоду пожалувати себе.

Це значить, треба так писати музику, щоб, слухаючи музики, люди могли поплакати над своєю долею. Виходилоб, що люди люблять нарікати на свою долю, що вони люблять плакати над своїми терпіннями, та що від сліз їм лекше.

Здавалось би, що це каже якась злобна людина, що не любить людей. Та це говорить чоловік, що здобув собі широку популярність музичними композиціями та кілька міліонів долярів готівки. Виходилоб, що хто як хто, але він повинен би знати.

І чи не відноситься це саме до поезії? І чи не відноситься це до бесідників? Чи не вважають люди кращим поетом і бесідником того, хто дає читачам чи слухачам нагоду пошльохати?

ХТО ЛЮБИТЬ ПЛАКАТИ?

Композитор Берлин каже, що люди люблять поплакати над своєю долею.

Френквуд Ерл Виліємс, американський психольоґ, каже, що нахил до плачу над собою є дітвацькою признакою. Виходилоб, що дозріла людина з нахилу до плачу виростає.

Наші люди кажуть, що плакати люблять жінки, і щоб це доказати, чоловіки вважають своїм обовязком здержуватися від сліз, хіба що нагода цього вимагає. Чи можна їм вірити, як вони говорять таке про другий пол?

Пані Дороті Дикс, відома американська журналістка, каже, що жінки багато частіше віддаються саможалуванню, як чоловіки. Чи можливо, щоб жінка, говорячи про жінки, помилялася?

ХТО РОЗУМНІШИЙ?

Перед одного нюйорського суддю поставлено оноді одного візника, що їздив з пекарським возом по людній частині Ню Йорку по пяному.

„Чи ви були пяні?" — питає суддя.

„Так", відповідає підсудний, „я випив кілька"...

„І ви не боялись випадку?"

„Ні, пане суддя. Цей кінь знає добре всю нашу дорогу".

„Ну, а сиґналові світла на перехрестях?"

„Мій кінь розуміється й на світлах: стає на червоні, їде на зелені".

„Звільнений!"

Відомо, є люди, що не знають того, що знає цей кінь.

УЛАС САМЧУК

ГОРИ ГОВОРЯТЬ

Роман у 2-ох частинах.

Частина друга.

— 53 —

19.

„Гальо, гальо! Аґенція „Ройтер". У ночі на 7. січня українці обсадили мадярську залізнодорожню стацію в Карпатах Ясіня. Мадярська залога в числі двох сотень людей попала до полону. Арештовано кількох визначніших місцевих мадяр і вивезено їх у глиб краю, як заложників.

„Гальо! Аґенція „Вольфа" — Берлін. Українці посунулися на захід. Ясіня, північно вихідна мадярська залізнодорожна стація, в їх руках. Стан неспокійний. У руках українців всі воєнні запаси, два броневі потяги. Мають намір обсадити цілу Мадярщину. Мадярська влада робить заходи в українському дипльоматичному представництві в Будапешті.

„Гальо! — Київ. „Ута". Наші війська в ночі під 25. грудня с. ст. перейшли Яблонецький перехід і обсадили Ясіня. Населення зустріло наші відділи з надзвичайним ентузіязмом. Воєнні операції успішно розвиваються на цілому південно-західньому фронті.

„Алло! Алло! Масква. Всім радам і редакціям! Телеґрафна аґентура преси „Роста". Відділи біло - петлюрівських банд рухаються на захід і загрожують успішному розвоєві робітничо - комуністичного фронту Мадярщини. Під 25. грудня банди обсадили вихідну точку Мадярщини Ясіню. Місцеве населення ставить енерґійний опір імперіялістичним хижакам.

*

Головний штаб дієвої повстаньчої ґрупи розташувався в будові лісової управи. Шеф усіх збройних сил зупинився в помешканню бувшого команданта мадярської залоги. Фронт на деякий час зупинився в Ясіню. Йшла сильна підготовка для дальшого наступу. На почті, двірці, по всіх важніших місцях кипіла праця.

Головне командування не дрімало також. Швидко творилися нові відділи, здібні до боєвих операцій.

У той саме час відбувся урочистий похорон першої жертви визвольної боротьби: вбитого Йонашем вояка. У похороні взяли участь всі військові відділи й безліч люду. Над могилою було сказано кілька запальних промов і при впусканню покійника до ями, віддано три крісові сальви. Усі учасники в сильному піднесенню. Молодь одноголосно домагалася публичної кари злочинцеві.

— Мало він наших перевішав?! Мало нашої крови нассався?! На шибеницю ката!

На шибеницю! На шибеницю! — гукав одним голосом народ.

Дійшло до того, що юрби люду силою пробували дістатися до вязниці Йонаша й скінчити з ним самосудом. Ледве вдалося стримати розбурені маси, але військове командування публично дало запоруку, що злочинця не мине кара. Одначе до самого вечора не розходився народ. Того самого дня прибули сотні свіжих і готових до бою добровольців.

Якесь гірське село, провідавши про події в Ясіню, нашвидко утворило й вислало цілий відділ, з писаним „желанием", що закінчувалося: ...„тото желание на Вільсонових пунктах закона Самостоятельной України і што война только за гроші мает провадитися, который жилає Воінску службу удержувати.

„Ми войували 4 і пів Годи то больше не желаеме войну больше продовжати. Ми желаеме приключитися ід Великій Україні, то покорно просиме тоту Україну как най скоро хліб посилати нам подписуеться предсідатель

Штефан Кочерган.

по нашому децембрія 25 на Різдво".

— Щож ви, їдять вас мухи, пишете, що „не жилаєте" війну вести, а засилаєте нам о-тих леґінів! — говорить голова мобілізаційного уряду. Думаєте, що ми їх тут заставимо танцювати й ще заплатимо за те?

— То прошу пана, — виступає дебелий і зарослий бородискою гуцул з крісом за плечима. — То ми, просиме пана, що не жилаєме войни. Ми жилаєме ід Україні, а мадяр, прошу пана, не каже: йдіть собі, людоньки, з Богом. Хапаїсє за кріс і борисє. А ми, прошу пана, що? Не маєте крісів, ци що? Відібемисі, а тоді гет з войнов!

— Ну, так гаразд, але ви все таки будете воювати?

— Айно. Сесь, прошу пана, жадна війна. Коли тебе дусит, ни будиш декувати, гей би тобі гроші платив.

— Але мусите знати, що і ми вам не заплатимо.

— То, прошу пана, ми грошей і не хочеме. Нам аби шматок хліба, а тото ув України заробиме.

— Ну, так у чергу і запишуйтеся, — сказав голова.

Виряджено по-трете післанців до уряду. Мали відбутися переговори в звязку з проєктованим хустським конґресом, що мав відбутися 21. січня. До того часу Хуст малоб обсадити українське військо.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШЕНАНДОА, ПА.

Відчит про Лемківщину.

Дня 7. квітня ц. р., загостив до нашої громади п. Михайло Дудра, що то, приїхавши з краю, розпочав тут освідомлюючу працю серед виходців з Лемківщини. Збори відкрив о. М. Капець. Потім п. Дудра виголосив довгий реферат про те, що виробляють поляки на Лемківщині, та як вони намагаються знищити наш нарід економічно й просвітно. Зокрема розповів широко про польські спроби відіртати лемків від своїх братів, від Львова і Києва, а звернути їх до Кракова і Варшави. Потім вияснив присутнім, чому лемки мають зачисляти себе до одної української родини, як теж подав, що означають назви „українець" і „український". Розповів, як москалі фальшували нашу історію.

Присутні були дуже задоволені з відчиту. В дискусії дякочитель И. Леськів підкреслив, що треба помагати нашим братам, що терплять під ляцьким ярмом. А о. Капець візвав громадян до зложення жертв на допомогу Лемківщині.

Н. Максимчук.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Свято Тараса Шевченка.

В неділю, дня 29. березня, трентонська громада відсвяткувала 75-літні роковини смерти Тараса Шевченка.

По Службі Бажій священик української православної церкви, о. П. Білон, відправив панахиду при участи місцевих і позамісцевих українців. Вечером у місцевій салі відбулося представлення Шевченкової песи „Назар Стодоля", як теж „Вечерниці" П. Ніщинського.

Мушу зазначити, що тим разом трентонська громада зрозуміла, що треба звеличити це свято, бо заповнила велику салю вщерть. Також було досить позамісцевих гостей. Перед відкриттям, а також підчас перерв, свято звеличала струнна орхестра під управою професора Гомса, американця, яка складалася з 14 душ. Свято почав вступним словом В. Кушнір, згадавши про тяжке життя нашого ґенія, котрий помер у тяжких злиднях тому 75 літ.

Головний реферат про Тараса Шевченка виголосив о. І. Савчук з Філядельфії. Реферат був дуже гарно опрацьований і зробив на слухачів велике враження.

Кінцеве слово сказав о. П. Білон.

Хоч аматори не могли приходити на кожну пробу, бо деякі працюють вечорами, то ролі вивчили і представлення випало дуже добре. Сотника грав довголітній аматор П. Роґоза, котрого постава та здоровий голос якраз надавалися до цеї ролі.

Галю, дочку сотника, грала панна Г. Палажій, тут роджена, але імпонувала чистою українською мовою та. артистичними рухами.

Також дуже гарно відограла панна М. Терлецька ролю Стехи, молодої ключниці сотника. Набара Стодолю, любка дочки сотника, грав И. Паславський, а Гната, його товариша, грав О. Палажій.

Ці два трентонські молоді козаки грали як дійсні актори. За це належиться їм велика дяка.

Хазяйкою на „Вечерницях" була пані К. Білон, виконуючи ту ролю дуже добре.

Сліпого кобзяря відограв В. Кушнір добре, тільки з одною помилкою, що забув очі примкнути при вході на сцену.

Також досить добре грали С. Мартинів і молодий Скоропад за сватів чигиринського полковника.

На вечерницях гарно пригравала сільська музика. До співу акомпаніювала пані Рибел, дружина чеського священика, котрий дуже симпатизує з трентонською українською громадою.

Свято закінчено „Заповітом".

Іван Сабат.

ЙОНҐСТАВН, О.

Віче в справі потерпілим від повені.

В неділю, дня 5 квітня, відбулося в повищій справі віче, на яке мав прибути інж. В. Малевич і вияснити, що треба, але не міг прибути, бо захорів. Зате прибула дружина п. Малевича. На жаль, мушу сказати, що наша громада оглухла, бо не було видно на вічу тих, що голосно кричать про патріотизм. Не прийшли, коли треба було засвідчити патріотизм ділом, а не голими словами. Було всього 25 присутніх. Віче відкрив гром. Ів. Павловський, представивши ціль віча.

Пані Малевич як референтка представила як очевидець страшні картини з катастрофи повені. Сумно було слухати. Розповіла шановна бесідниця, що найбільше потерпіли українці з Мікіз Ракс, та візвала усіх до скорої помочі нещасним жертвам повені. Присутні подякували пані Малевич грімкими оплесками.

Другий бесідник, о. Іван Забава, місцевий парох, змалював байдужність наших українців та заохотив слухачів до допомогової акції.

Збірку перевели гром. Кравець і Павловський. Жертвували: о. І. Забава $1.25; по $1: пані Малевич, Л. Кухтин, І. Кравець, Т. Ворожбит, А. Сикток, М. Ткачишин, П. Бирка, Ю. Войтович, С. Мош, І. Павловський, В. Лучка; по 50 ц.: В. Білан, І. Гнатишак, К. Пущок, І. Ґулич, М. Козьоринський, Н. Нахищ, В. Фурман; по 25 ц.: В. Гринько. — Разом зібрано $16. Горожанський Клюб при церкві жертвував $10, а О.Д.В.У. ч. 61, $5. — Разом є прихід $31. Розхід за оголошення $3.60. Осталося на поводян $27.40 і на пропозицію пані Малевич вислано ці гроші до Обєднання, куди вона радила посилати всі збірки, а Обєднання перешле комітетам, які існують.

Гром. Павловський взивав відділових урядників, щоб подбали на своїх зборах, щоб ухвалено з кас для повенян, та щоб гроші були вислані до Обєднання, куди висилають усі карні й свідомі громадяни й організації. Бо якраз Обєднання дало перший клич, щоби подати помічну руку нашим потерпілим браттям.

Комітет.

З ТЕАТРУ Й МУЗИКИ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

„Елайд Артістс Опера Компані" повідомляє, що дає 28 квітня виставу опери Чайковського „Евген Онеґін". Опера буде співана в анґлійській мові. Директором підприємства є Дмитро Чутро, директор „Юкраініен Арт Тіейтер", що то виставляв по українськи оперу „Мазепа". В „Евгені Онеґіні" співає артистка пані Олена Бусінґер, що виступала теж і в „Мазепі" та відома українській публиці з українських виступів. Як балетмайстер виступає п. Д. Чутро. Костюми виготовляє українська фірма П. Бражника. Артистичним директором є князь А. Оболенський. Опера буде грана в „Академі оф Мюзік".

ЗМІСТ 4-го (40) ЧИСЛА „РІДНОЇ МОВИ".

Адреса „Рідної Мови": Warszawa IV ul. Stalowa 25 m. 10. Передплата 2 дол. річно.

31 ШТУКИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Американське мистецьке товариство приняло на виставу образ українського артиста.

Американське Товариство штук з осідком у Ню Йорку приняло на свою виставу один образ нашого маляря п. **Михайла Мироша,** названий **„Сальоме".** Допущення образу на виставу вирішила артистична комісія, складена із 12 найвизначніших малярів, як: Джордж Елмер Бравн, Чонсі Ф. Райдер, Гілда Велчер, Евген Гіґінс та інші. Вони приняли цей образ на виставу в ґалерії під ч. 215 Вест 57-ма вул. Вистава потреває до кінця квітня б. р.

Американське Товариство Штук це найбільше товариство мистців. Його почесним предсідником є Генрі Б. Снел, а урядуючим предсідником Алфей П. Кол.

Вистава обіймає три ґалерії: Полудневу, Центральну і Ґалерію Вандербілта. Мирошів образ виставлений зараз у першій ґалерії, отже належить до першорядних. На ньому назначена ціна 150 дол. Найвища ціна на образи в Полудневій ґалерії є 200 дол., найнижча 40 дол. Усіх образів у цій ґалерії є 135. Мирош це єдиний український артист, якому признано місце на виставі. Як відомо, п. Мирош є організатором вистави картин Кружка Українських Малярів під ч. 747 Бродвей. Він постійно втримує звязки з американськими артистами.

В ресторані.

— Але й борщ ви мені дали: гіркий, як учора.

— Е, це вже неправда. Борщ той самий, бо залишився від учора.

Сумнівний успіх.

Піперман каже до жінки по відході лікаря:

— Направду, то я волів би, щоб до мене прийшов злодій; по його відході відразу знаю, що мені бракує... По відході лікаря далі не знаю, що мені бракує.

ЧУДОТВОРЕЦЬ.

Один рабін мав дуже лиху жінку. Раз жінка питається його:

— Скажи мені, коли я вмру? Таж ти є чудотворець...

— Ти вмреш напередодні якогось свята.

Що то значить?

— Це значить, що як ти вмреш, то. я на другий день матиму свято!

М. Костишин.

УГОДОВЦЯМ.

Кажуть люди, що ми бідні,
Тому в рабстві пропадаєм.
Пуста фраза! Таж ми рідних
Депутатів своїх маєм,

Що у кождому моменті
Дають нам сильну підпору:
Клонять чола в парляменті,
Щоб не втратили гонору.

Бач, знайшли якусь угоду,
Щоб заткати людські писки:
Це, що стягнуть для народу,
А для себе кращі зиски.

Топчуть жертви і могили,
Борню звели у неславу,
А натомісць прославили
Леґіони і Варшаву!

Що ми край свій не здобудем,
Не візьмемо керми в руки,
Про вільне життя забудем,
Як не дасть лях запоруки.

Ось чому то депутати
Мов трубою розтрубіли:
А щоб народу спитати,
Мабуть цього не хотіли...

Пощож народу питати?
Він же знає ляха-пана.
Знають також депутати:
Від століть, ще за Богдана,

Як на паль братів саджали,
Щоб до сонця гріли спину,
Шкіру в паси живцем рвали,
Що боролись за Вкраїну.

Що було в часах кріпацтва,
Коли буйність їх шаліла?
Від скаженого лайдацтва
Душа наша наболіла,

Скільки трупа з рук їх впало!...
А сучасність що говорить?
Чи знущань було замало?
З крови, сліз зібрав би море!

Хтож про клятую угоду
Тепер сміє подумати,
Щоб честь нашого народу
У Варшаві закопати?!

Геть з Варшавою, з катами!
В них брудні кріваві руки!
Геть з юдиними ласками!
Вони, мов голодні круки,

Клюють наші всі прибутки.
Депутатам сунуть дулю,
А для народу залюбки
На угоді зроблять нулю.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ СТАРШИХ ЛЮДЕЙ.

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

Більшість звичайних недуг на старі літа приходить дуже незамітно. У багатьох випадках хвора людина не може визнатись на перших обявах, щоби вчас приняти охоронні міри. В тім полягає ціле нещастя, бо часто точне лікування на самих початках занедужання може принести поправу здоровля та цілковите видужання.

Коли людина досягне сорок пятого чи пятьдесятого року життя, тоді повинна пристосуватись до розсудних порад, а саме піддаватись лікарським оглядинам кожного року. Кожний обачний власник автомобілів правильно провірює всі частини, щоби бути певним, чи все знаходиться у зразковім порядку. Коли таку провірку зробить фаховець, тоді кожний, хто їде в такім автомобілю, відчуває більший спокій, як звичайно, та краще забезпечений перед нещасливими випадками.

Перш усього такий фаховець-знавець знає докладно, де шукати неточностей. Йому відомо, що означає хочби найменше клекотання чи інше недомагання мотора. Таксамо мається справа з лікарем. Він зверне увагу на багато дрібничок відносно функцій вашого орґанізму, на котрі ми ніколи не звертаємо своєї уваги.

Тому раджу вам приняти звичай піддаватись кожного року лікарським оглядинам.

ФЛІС.

У лікаря.

— Пане, як сумлінний лікар раджу вам тільки те: замісць кожного коняку — зїджте ліпше одно яблоко.

— Бійтесь Бога, пане докторе! — Денно двацять вісім яблок?!!

ЗАКОН СУСПІЛЬНОГО ОБЕЗПЕЧЕННЯ В РУСІ.

Перші чеки допомозі суспільного обезпечення були вислані недавно тому з Вашінґтону до двацять один стейтів. Це зазначило початок найбільшої добродійної акції, яку коли повзято у Злучених Державах.

Закони суспільного обезпечення обнимають міліони робітників, від ткацьких заводів у Новій Анґлії до дереворубів північного заходу. Це дотикає буджетів соток тисяч підприємців та обнимає кожний стейт у державі. Міліярди долярів будуть приходити з кожної закутини краю до державної скарбниці у Вашинґтоні. За кілька років міліярди долярів будуть розсилані з державного скарбу міліонам робітників.

Обезпечення на випадок безробіття це, здається, найважніша точка закона суспільного обезпечення. Від 1-го січня 1936 р. наложено податок у сумі одного відсотка на всіх підприємців, котрі дають працю вісьмом або більше робітникам. Податок збільшується на два відсотки в 1937 році, а на три відсотки в 1938 році і пізніше.

Стейти є управнені ухвалити свої власні закони про допомо безробітним. Такі стейти, котрих закони відповідають мінімальним вимогам федерального уряду, є уповажнені задержати в себе девять-десятих частин податку з заробітньої заплати для підмоги безробітним свого стейту, через збирання добровільними датками, замісць допустити, щоб федеральний уряд стягав це титулом податку. Дотепер вісім стейтів та Дистрикт Колюмбія вже повинувались вимогам федерального уряду. Законопроекти про обезпечення на випадок безробіття подано під обради законодавств багатьох стейтів.

Обчислено, що закон про обезпечення безробіття буде обнимати загально 17 міліонів робітників. Є можливість, що стейти можуть поправити федеральні закони. Ці останні занедбали включити хліборобських робітників, домашню службу, як теж робітників релігійних та освітніх інституцій. Як один приклад, поправлено закони про обезпечення безробіття у стейті Ню Йорк, щоб обнимали всі індустріяльні заводи, котрі затруднюють у себе чотирох або більше робітників.

Питання пенсії старцям поділене законом суспільного обезпечення на дві частини.

Перше, почато спроби негайної допомоги вбогим старцям, котрим минуло 65 років життя. Обчислено, що у Злучених Державах є звиш сім міліонів людей, котрим минуло 65 років життя, а з котрих приблизно половина є залежні від чийогось удержання. Кожний стейт, котрий відповідає федеральним розпорядкам, дістане від федерального уряду пятьдесять відсотків або половину тої суми, яка буде видана на підмогу старцям. Федеральний уряд буде давати стейтам доляр за доляр на такі підмоги, однак не більше як $15 місячно будьякій людині.

Друге, частина програми для обезпечення старців передбачає обезпеку молодих робітників з певними приходами, коли вони забажають залишити працю з укінченням 65 року життя. Від 1. січня 1937 року податок буде наложений на яких 26 міліонів робітників та їх підприємців. Скаля почнеться від одного відсотка та евентуально піднесеться до трьох відсотків. Платні кваліфікованим одиницям почнуться 1942 року.

Відповідно до такого пляну мінімальна місячна допомогова платня буде виносити десять долярів, а максимальна $85. Сума буде залежати від числа років, котрі робітник був забезпечений на старі літа. Максимальна платня, а саме $85 місячно, буде давана молодим робітникам, котрі щойно починають індустріяльну працю. З другої сторони, чоловік, котрий діставав по $150 місячно десять років до 1936 року, буде уповажнений по скінченню 65 року життя до місячної допомоги в сумі $40. Коли він осягне 65 рік після 1936 року, буде діставати по $47.50 місячно.

Інші точки закона суспільного обезпечення передбачають допомогу федерального уряду залежним дітям, опіку над здоровлям матерей та дітей, як теж убогим людям зі страченим зором.

ФЛІС.

Несподіванка.

Молоде подружжя діставало з нагоди вінчання дарунки. Між іншим прийшли два білети до театру з допиською:

„Вгадайте, хто то посилає?"

Даного вечора молодята пішли до театру і вернулися пізно. Хтось дома вичистив усю хату з усього, що було тільки цінного. На столі знайшли записку:

„Тепер уже знаете, хто?"

—o—

В суді.

— Чи маєте ще щось на свою оборону?

— Ні! Останні 5 злотих забрав адвокат.

—o—

Злобна.

Стара діва: Перед моїми ногами також лежав раз мужчина.

— Хіба пяний!

Жан Ляпортен.

ЧАРКА ВИНА

За Данилом Жідом зачинились із скреготом важкі ворота вязниці. Не оглянувшись, пішов він навпрямки на двірець і купив білет третьої кляси до Парижа.

Кілька днів пізніше мужчина у віці приблизно 45 літ зупинився перед віллею полковника Берталя і прирівняв надпис на воротах із паперчиком, який тримав у руці. Задзвонив і чекав, поки не відчинять. Жінці, що відчинила, імовірно кухарці, передав клаптик паперу із проханням, щоб передати його пану полковникові. За кілька хвилин увела вона його до середини.

Полковник, вислужений у війні старий вояка, глянув на гостя допитливо.

— Вас післало сюди бюро. Чи ви маєте якісь свідоцтва, що служили вже як льокай?

Полковник пильно переглянув передані йому папери.

— Но, добре. Ваш попередник діставав 70 франків місячно. Чи на це ви погодитесь?

Льокай кивнув головою.

— Відколи можете почати працю?

— Хочби зараз, пане полковнику.

— То добре, бо я маю сьогодні ввечір гості. Можете почати підготовляти вечерю, Тереса вам допоможе.

— Дуже добре, пане полковнику.

Коли полковник поглянув дві години пізніше на їдальню, не міг стримати свого признання:

— Як на нового в нашім домі, ви зробили це прегарно. Я сиджу на кінчику стола напроти пана Преляра.

Льокай здивувався: „Чи пан директор поліції?"

Пан Берталь притакнув і пояснив:

— Так, ми склали собі комітет, що займається кримінальними справами. Головно цікавить нас те, як допомогти звільненим вязням, щоб вони могли ввійти на шлях чесноти і стати чесними громадянами.

Коли полковник вийшов, Жан упав важко на крісло. Та він швидко заволодів собою і як гості появились, був уже спокійний. Після вечері Берталь боронив у дискусії думки, що одна людина не має права судити другу так, щоб змінювати все її життя.

— Ми повинні би такі справи скоріше полишати припадкові, що є символом вищої сили понад нами.

— Припадкові — сказав директор поліції — або, як середневічні люди це робили, божому судові.

Побачивши, що його чарка порожня, кивнув на льокая, щоб наповнив її вином.

— Ще повніше, аж по береги. Добре. Потримайте чарку хвилинку, я зараз її візьму.

Жан стояв безрадний; вино було налите вщерть так, що кілька краплин упало на скатерть. Преляр почав говорити:

— А тепер, мої панове, хочу оповісти вам історію життя одного славного злочинця. Його фотографію та відтиски пальців мають усі поліційні дирекції. Він називається Данило Жід, але виступає теж під іменем Жана. Він уродився в Марселі. Його батько був кишеньковим злодієм і вивчив у свому ремеслі свого синка так, що той як 15-літній уже попав до карного заведення.

Преляр обернувся. Жан стояв як статуя і тримав цупко чарку.

— Першим великим подвигом Жіда, за який дістав він сім літ, був влом до золотаря. Помилуваний після пятьох літ напав він на банк. Тоді підозріння не впало на нього і ми ніколи не були би його зловили, якби його не була зрадила його давня приятелька Рікарда Анджельо.

Рука Жана ледви замітно тремтіла, але ніодна крапля не перелилася з його чарки.

— Послухайте далі. Він заснував банду ґенґстерів, що нападала на почтові каси. Один із наших детективів ствердив, що є між ними у спілці один листонош. Підчас нападу на них зловили ми теж інших членів ватаги. Тоді вбили нам поліцая. Але що допит дав ріжні суперечні дані, не знайшли ми того, хто вбив. Та недавно справа вийшла у зовсім іншому світлі; до нас зголосилась як свідок одна жінка, що бачила тоді бійку з вікна. Вона була за кордоном і щойно тепер могла скласти свій звіт. В альбомі злочинців вона пізнала негайно винуватця і заявила, що може перед судом присягти, що вбивником був Данило Жід.

Преляр відвернувся легко, щоб побачити, яке враження зробило його оповідання. Та на скатерть не впала ніодна краплина червоного вина з його чарки. Обличчя Жана було бліде, але непорушне, як мармур.

Директор поліції спокійно перебрав чарку з рук льокая:

— Вибачте, мої панове, але я дозволю собі не вірити в те, на що хоче присягнути ця дама. Бо нашого поліцая напевне вбив хтось інший.

Перекл. в. г.

Герой.

Пан Іцьо Пістолет вибрався на охотника до Етіопії, щоб там воювати по стороні того, чиє буде зверху.

— Пане Іцю! — кажуть йому. — Що ви робите? Адже там є тепер 10 ступнів у тіни!...

— Ну, що ест? — відповідає легковажно кандидат на африканського героя. — Чи я мушу конче ходити в тіни?

—o—

Ощадність.

— Я чув, що маєте двох синів близнюків. Чи можу побачити світлину?

— Прошу дуже, ось вона!

— Алеж тут є тільки один.

— То з ощадности, бо другий зовсім такий самий.

—o—

Профіль.

— Мусимо вам, пані, зробити рентґенічну знимку.

— Але прошу тільки з профілю, пане лікарю, бо в мене профіль все найкраще виходить.

—o—

Любить музику.

— Чому ти виходиш за такого старого капітана?

— Бо я дуже люблю музику. А як він помре, то на похороні буде грати музика.

—o—

Ріжниця.

— Яка ріжниця між соловейками і подружжям?

— Соловейки, як перестають кохатись, то мовкнуть, а подружжя, як перестає кохатись, то починає галасувати.

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ.

(146)

Маседон повторив: „Ти не Іскандер, і ти вмреш". Але Тарзан не показав по собі ніякого страху. Він знав, що його одинокою обороною буде не показати страху, а виступити проти вожда. Він прибрав тепер поставу, повну гордости й вищої поваги.

„Я Іскандер, і мене побили, але вина за те паде на тебе, Маседоне. Твої вояки зле вправлені. У запалі бою вони не слухають приказів. І ти, як їх вождь, за це відповідаєш. Маседоне, ти мене покинув".

Здивований і перестрашений цим наглим закидом начальник підняв руку до віддання почести, а Тарзан говорив далі: „Вір у мене, йди за мною, і побіда буде наша. Як не будеш мені вірити, то орда наїзників знищить усе твоє племя".

Наступного дня Тарзан обняв команду над вояками і вправляв їх на парадній площі. Ці вояки були сильні й завзяті. Вони памятали на славу Олександра Великого, але що це значило супроти переважаючих сил дикої армії Ґарета?